



Дисципліна з підготовки доктора філософії:

**СУДОВА МЕДИЦИНА**

Спеціальність	«Медицина»
Освітньо-наукова програма	«Медицина», 2023
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)
Навчальний рік	2024-2025
Статус дисципліни (обов'язкова/вибіркова)	Вибіркова навчальна дисципліна Блок спеціалізованих дисциплін
Мова викладання	українська, англійська
Загальне навантаження	8 кредитів ЄКТС
Курс / семестр	II-III курс / 3-6 семестр
Укладач (і)	PhD B.I. Гунас, <a href="mailto:forensic@vnmu.edu.ua">forensic@vnmu.edu.ua</a>
Викладач (і), гостьові лектори	PhD B.I. Гунас
Місце проведення, контакти	Кафедра судової медицини та права Адреса: 21000, м. Вінниця, Гліба Успенського, 83. <a href="mailto:forensic@vnmu.edu.ua">forensic@vnmu.edu.ua</a>

**1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ**

**АНОТАЦІЯ**

Аспіранту для вивчення винесені найновітніші наукові дані щодо проведення судово-медичної експертизи в різних структурних підрозділах основної структурної одиниці судово-медичної служби, а саме – обласного бюро судово-медичної експертизи, що включає відділ експертизи померлих осіб, відділ експертизи потерпілих, звинувачених та інших осіб, відділ комісійних експертиз та відділ експертизи речових доказів, що включає в себе відділення судово-медичної гістології, токсикології, цитології, імунології та криміналістики.

**МЕТА ТА ЗАВДАННЯ**

Метою викладання навчальної дисципліни “Судова медицина” є здобуття аспірантами знань, навичок та вмінь в сфері судової медицини, достатніх для виконання оригінального наукового дослідження, отримання нових фактів та їх впровадження у практичну медицину та інші сфери життя.

Основними завданнями вивчення дисципліни є формування системи знань, професійних умінь, педагогічної майстерності, дослідницько-інноваційної діяльності та практичних навичок під час проведення судово-медичної експертизи.

**2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ**

Після успішного вивчення дисципліни здобувач зможе:

РН1. Демонструвати безперервний розвиток власного інтелектуального та загальнокультурного рівню, самореалізації

РН 2.Інтерпретувати та аналізувати інформацію з використанням новітніх інформаційних технологій

РН 3.Виявляти невирішені проблеми у предметній області, формувати питання та визначати шляхи їх рішення

РН4.Формулювати наукові гіпотези, мету і завдання наукового дослідження  
 РН5.Розробляти дизайн та план наукового дослідження  
 РН6.Виконувати оригінальне наукове дослідження  
 РН7.Пояснювати принципи, специфічність та чутливість методів дослідження, інформативність обраних показників  
 РН8.Володіти, вдосконалювати та впроваджувати нові методи дослідження за обраним напрямом наукового проекту та освітньої діяльності  
 РН9.Аналізувати результати наукових досліджень, використовувати методи статистичного дослідження  
 РН10.Впроваджувати результати наукових досліджень у освітній процес, медичну практику та суспільство  
 РН11.Презентувати результати наукових досліджень у формі презентації, постерних доповідей, публікацій  
 РН12.Розвивати комунікації в професійному середовищі й громадській сфері  
 РН13.Організовувати освітній процес  
 РН14.Оцінювати ефективність освітнього процесу, рекомендувати шляхи його удосконалення  
 РН15.Організовувати роботу колективу (здобувачів вищої освіти, колег, міждисциплінарної команди)  
 РН16.Дотримуватися етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами  
 РН17.Дотримуватися академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів

## 1. РОЗПОДІЛ ЗА ВИДАМИ ЗАНЯТЬ ТА ГОДИНАМИ НАВЧАННЯ

Вид занять	Години
Медична практика	60
Практичні заняття	90
Самостійна робота	90
Всього	240

## 2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва теми
1.	Вступне заняття в судову медицину. Основні поняття предмету судової медицини
2.	Правова регламентація судово-медичної експертизи відповідно до чинного законодавства
3.	Обов'язки та права судово-медичного експерта
4.	Структура судово-медичної служби в Україні
5.	Структура судово-медичної служби в інших країнах світу
6.	Підстави для проведення судово-медичної експертизи в Україні
7.	Компетенція судово-медичної експертизи
8.	Кримінальна та інші види відповідальності судово-медичного експерта
9.	Структура та зміст «Висновку експерта». Принципи формування судово-медичного діагнозу
10	Види судово-медичних експертиз. Судово-медична документація

№ з/п	Назва теми
11	Перспективи розвитку судової медицини як науки
12	Правова регламентація судово-медичного дослідження трупа. Огляд трупа на місці пригоди
13	Абсолютні ознаки смерті (Українська та міжнародні класифікації)
14	Порядок опису трупних явищ на місці пригоди та під час дослідження трупа в відділі експертизи трупів
15	Порядок опису ушкоджень на місці пригоди та під час дослідження трупа в відділі експертизи трупів
16	Порядок опису одягу на місці пригоди та під час дослідження трупа в відділі експертизи трупів
17	Порядок та особливості огляду трупа на місці пригоди у випадках підозри на різні види насильницької та ненасильницької смерті
18	Порядок та особливості дослідження трупа в відділі судово-медичної експертизи трупів
19	Порядок та особливості дослідження трупа новонароджених в відділі судово-медичної експертизи трупів
20	Порядок та особливості дослідження трупа невідомих осіб в відділі судово-медичної експертизи трупів
21	Судово-медична травматологія
22	Особливості дослідження трупа та забору зразків на лабораторні дослідження у випадках експертизи насильницької та ненасильницької смерті
23	Правова регламентація роботи та структура відділу судово-медичної експертизи речових доказів
24	Сучасні можливості відділення судово-медичної гістології
25	Порядок та особливості роботи зі скелетованими залишками
26	Сучасні можливості експертизи вогнепальних ушкоджень та пошкоджень в відділі судово-медичної криміналістики
27	Сучасні можливості експертизи переломів в відділі судово-медичної криміналістики
28	Сучасні можливості відділення судово-медичної цитології при експертизі волосся.
29	Сучасні можливості відділення судово-медичної цитології при експертизі крові
30	Сучасні можливості відділення судово-медичної цитології при експертизі сперми
31	Сучасні можливості відділення судово-медичної імунології. «Молекулярний розтин»

№ з/п	Назва теми
32	Сучасні можливості відділення судово-медичної токсикології
33	Судово-медична радіологія та стоматологія. Перспективи розвитку відділу судово-медичної експертизи речових доказів
34	Правова регламентація судово-медичної експертизи потерпілих, звинувачених та інших осіб
35	Основні етапи обстеження потерпілих, звинувачених та інших осіб. Особливості збору спеціального анамнезу
36	Особливості опису ушкоджень. Застосування сучасних технологій в процесі виявлення та опису ушкоджень
37	Особливості проведення огляду у випадках статевих злочинів
38	Особливості збору лабораторних аналізів у випадках статевих злочинів
39	Порядок визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень
40	Особливості експертизи у випадках побоїв, мордувань та катувань
41	Цілі, завдання та зміст «Стамбульського протоколу»
42	Організація судово-медичної експертизи професійно-посадових правопорушень медичних і фармацевтичних працівників
43	Порядок та особливості проведення експертиз щодо «Лікарських справ»
44	Особливості роботи відділу комісійних експертиз

### 3. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання: лекція, пояснення, бесіда, організація дослідження, розповідь, ілюстрація, спостереження, клінічно-дослідні роботи, навчальна дискусія, суперечка, обговорення будь-якого питання навчального матеріалу, пізнавальні ігри шляхом моделювання життєвих ситуацій, що викликають інтерес до навчальних предметів, створення ситуації інтересу в процесі викладання навчального матеріалу, створення ситуації новизни навчального матеріалу, опора на життєвий досвід.

### 4. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ДИСЦИПЛІНИ - *іспит*

#### ФОРМИ ОЦІНЮВАННЯ

Усний контроль: основне запитання, додаткові, допоміжні; запитання у вигляді проблеми; індивідуальне, фронтальне опитування і комбіноване; письмовий контроль; програмований контроль.

### 5. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

**Форма підсумкового контролю успішності навчання:** оцінка з дисципліни здобувача складається з суми балів поточного контролю та балів, отриманих за іспит/ залікове заняття.

**Форма поточного контролю успішності навчання:** сума балів поточного контролю визначається на основі оцінок поточної навчальної діяльності здобувача із всіх тем за традиційною 4-бальною системою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно)

## 6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

### Критерії оцінювання кожної теми:

Оцінка "відмінно" виставляється у випадку, коли здобувач знає зміст теми заняття у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні, точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності, самостійно генерує інноваційні ідеї.

Оцінка "добре" виставляється за умови, коли здобувач знає зміст теми заняття та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання здобувач відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчувачуючи складнощі лише у найважчих випадках.

Оцінка "задовільно" ставиться здобувачу на основі його знань всього змісту теми заняття та при задовільному рівні його розуміння. Здобувач спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчувачуючи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно.

Оцінка "незадовільно" виставляється у випадках, коли знання і вміння здобувача не відповідають вимогам "задовільної" оцінки.

### Оцінювання самостійної роботи.

Оцінювання самостійної роботи здобувачів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному практичному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при проведенні іспиту/диференційованого заліку.

### Критерії оцінювання під час проведення іспиту:

Оцінка "відмінно" (80-71) виставляється у випадку, коли здобувач під час співбесіди та виконання отриманого завдання відповів на всі поставлені (екзаменаторами в разі іспиту) запитання з дисципліни у повному обсязі, може проілюструвати відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні, точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності, самостійно генерує інноваційні ідеї. В межах діапазону балів оцінювання відбувається з урахуванням окремих несуттєвих неточностей.

Оцінка "добре" (70-61) виставляється за умови, коли здобувач під час співбесіди та виконання отриманого завдання добре відповідає і добре розуміє всі поставлені (екзаменаторами) запитання з дисципліни, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання здобувач відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчувачуючи складнощі лише у найважчих випадках. В межах діапазону балів оцінювання відбувається з урахуванням окремих допущених помилок.

Оцінка "задовільно" (60-50) ставиться здобувачу на основі його знань всього змісту поставлених (екзаменаторами) під час співбесіди запитань, виконав отримане завдання і продемонстрував задовільний рівень розуміння та вмінь. Здобувач спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчувачуючи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно. В межах діапазону балів оцінювання відбувається з урахуванням кількості допущених помилок.

Оцінка "незадовільно" виставляється у випадках, коли знання і вміння здобувача не відповідають вимогам "задовільної" оцінки.

	Оцінка ECTS	
--	-------------	--

Сума балів за всі види навчальної діяльності		Оцінка за національною шкалою (для екзамену/ диференційованого заліку)
180-200	A	відмінно
170-179,9	B	добре
160-169,9	C	
141-159,9	D	задовільно
122-140,99	E	
	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

## 7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчальний контент (конспект або розширений план лекцій), плани практичних (семінарських) занять, самостійної роботи, питання, методичні вказівки, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів)

## 8. ПОЛІТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Виконання навчальних завдань і робота за дисципліною має відповідати вимогам «Кодексу академічної доброчесності та корпоративної етики ВНМУ ім. М.І. Пирогова» ([https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/kodex\\_akad\\_dobro.PDF](https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/kodex_akad_dobro.PDF)).

Відпрацювання пропущених аудиторних занять, повторне проходження контрольних заходів, а також процедури оскарження результатів проведення контрольних заходів здійснюються згідно «Положення про організацію освітнього процесу для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова» ([https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/pologPhD\\_org.pdf](https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/pologPhD_org.pdf) )

## 9. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Навчально-методичне забезпечення дисципліни оприлюднено на сайті кафедри. Маршрут отримання матеріалів <https://www.vnmu.edu.ua/кафедра-судової-медицини-та-права/аспіранту>

## ЛІТЕРАТУРА

### Основна література

1. Payne-James, J., & Jones, R. M. (Eds.). (2019). Simpson's forensic medicine. CRC Press.
2. Chand, S. (2019). Essentials of Forensic Medicine and Toxicology: Essentials of Forensic Medicine and Toxicology. Elsevier Health Sciences.
3. DiMaio, V. J., & Molina, D. K. (2021). DiMaio's Forensic Pathology. CRC press.
4. Subrahmanyam, B. V., & Phanindra, S. V. (2018). Forensic medicine, toxicology and medical jurisprudence, 2/E. CBS Publishers & Distributors Private Limited.
5. Мішалов, В. Д., Хохолева, Т. В., Бачинський, В. Т., Войченко, В. В., & Костенко, Є. Я. (2018). Судова медицина.

### Допоміжна література

1. Кримінальний кодекс України (станом на 5 квітня 2001 р).
2. Кримінально-процесуальний кодекс України (станом на 21 червня 2001 р).



3. Закон "Про судову експертизу", 1994.
4. "Основи законодавства України про охорону здоров'я", 1992.
5. Наказ № 6 МОЗ " Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України", 1995.

Інформаційні ресурси:

1. <https://www.uniprot.org/>
2. <https://www.aic.gov.au/>
3. <https://scholar.google.com/>

Силабус з дисципліни «Судова медицина» обговорено та затверджено на засіданні кафедри Судової медицини та права (протокол №1, від «30» серпня 2024 року

Завідувач кафедри



Гунас Валерій Ігорович